

macharij eū p̄cedēs ait ad sa-
cerdotē ydoloz ligna portan-
tē. Quo vadis demon. q̄ iratus
vulnerauit grauit̄ discipulū
Cū autē machariū sup̄ueni-
ens sacerdoti diceret. Salue-
ris laborator. hoc wr̄to lenit̄
p̄ machariū cōūsus est in mo-
nachū. vñ cā vulne a cōis red-
dita. vulneratū ambō i mona-
steriū portauer̄t. hō eī iratus ē
vlut olla buliēs. cui aqua fri-
gida sup̄fundenda est. vñ de
puerb. xv. Os fatuoz ebullit
stulticiā. Secūdu remediū ē
silentiū. wr̄ba enī sūt vlut li-
gna. si saltē sint wr̄ba irato
displicibilia. h̄ ad extinguedū
ignē oport; materiā lignoz
imminuere. vñ. eccl. ix. Nō liti-
ges cū hōie litigioso. nō stru-
es in ignem illius ligna. Se-
curius ergo est̄ interd̄ ab ira
to recedere. qui nollet cōburi
sicut ⁊ ab igne hō. xij. nō vñ
defendētes km̄i. h̄ date locū ire
Ter cū remediū est bñficiū
Bñficiā enī irato impensa sūt
vlut carbones igniti. valētes
p̄ caritate pximi. Ideo puer.
xxv. Si esurierit inimicus tu-
us ab illū. Si sitierit da illi
aquā bibere. prunas enī ogre-
gab sup̄ caput ei⁹. ⁊ dñs red-
det tibi.

D Capitulū Quintū
De inuidia que ut plu-
mū ē cā h̄uidiā. de q̄

Job. v. puulū occidit inuidia
Tria sunt p̄ncipaliter viden-
da Primo q̄d sit Secūdo quā-
te noceat Tercō de remedijs
Quintū ad p̄mū. Inuidia di-
cit b̄t̄is aug⁹. ē odiū felicitā-
tis aliene. Dam. li. ij. dicit q̄ ē
tristitia de aliēis bonis. Et d̄
inuidia q̄ nō p̄t videre bona
alioz Vñ ambro. li. de offici.
Inuidus bono torquetur alie-
no. null⁹ aut̄ p̄t videre equa-
nimit̄ illd̄ de quo torquetur
Pro cui⁹ intellectu nōndum
h̄m th. 2. 2. q. xxxvi. q̄ inuidia
ē tristitia de alieno bono inq̄-
tū q̄s aliū excedit in bono ap-
parēti. p̄cipue de quo est glo-
ria vel in quo hōies appetunt
hōrari. ⁊ in opimōe eē Inq̄tū
alienū bonū d̄minuere videt̄
appriā excellentiā. vñ greg. xx
xi. mō. Inuidia ex iam glo-
ria vel ex sup̄bia nascitur. Qd̄
sic p̄; Nā cū sup̄bus inamiter
gloiosus appetit sup̄ alios ex-
cellere ⁊ magnus apparere. ⁊
ognoscit in alio aliq̄d bonū.
tunc timet q̄ i hoc ipsū alter
excellat vñ sibi equetur. ⁊ tūc
tristatur inq̄tum hoc minuit
gloriam suā ⁊ excellentiā quā
h̄ret in opimōe hōim Ex hoc
enī q̄ alius in aliquo bono si-
bi eq̄tur. aut eū excedit ip̄e mi-
n⁹ gloriofus estimatur: quia
tūc nō sup̄ alios ip̄e excellēs

Quintum**Preceptum**

putatur. **Exemplum** Tu scis artificium in ciuitate: uenit pegrinus? quod equaliter tibi, uel melius te operatur de quo ipse laudatur. sed tu times eum tibi equari, aut te excellere. et de les de fama eius? uel bono. quod fama tua minor erit. hec tristitia de alieno bono est inuidia uera. **Et uidetur principaliter esse tristitia de gloria alterius? in quantum minuit gloriam tuam quam appetis. Sic similiter est inter diuites. nobiles. predicatores. magistros. et similes quo ad pulchritudinem. fortitudinem. scientiam. uirtutem. de uocacionem. et de quo cum quocumque uero. uel estimato bono. de quo quis gloriam querit.** **Secundo** notandum secundum mattheum. ubi patet quod cum inuidia sit tristitia de alieno bono: **Quadruplex est tristitia. una de alienis bonis in alio cognitis potest oriri. et solum quarta est inuidia. Primo enim quis tristatur de bono alterius. in quantum ex eo timeatur nocumetum. uel sibi. uel alijs bonis. Et talis tristitia non est inuidia. sed magis timoris effectus. et potest esse sine peccato et laudabilis. Unde puer. xxxix. In multitudine iustorum letabitur uulgus. Cum impij superint principatum gemet populus. Et gregorius. xxii. mora. Euenire plerumque solet ut non amissa caritate. et inimici nos ruina letificent. et rursus eius gloria sine inuidie cul-**

Capitulum**Quintum**

pa tristis: **Cum** a uideat eo quoddam bonum erigi credimus. et proficiente illo: plerumque iniuste opprimimus formidamus. **Secundo** modo potest quis tristari de bono alterius. non ex eo quod ipse habet bonum. sed ex eo quod nobis deest bonum illud quod habet ipse. **Et hoc proprie est zelus ut dicit philosophus. in rethorica. Et si zelus iste sit circa bonum honestum laudabile est. Unde in corinthios. xiiii. Emulamini spiritualia. Et Iero. in epistola ad aletham. de instructione filie dicit. habeat solitas cum quibus addiscat. quibus inuideat. et quarum laudibus mordatur. **Ubi** fumitur inuidia pro zelo quo quis dicitur imitari ad proficiendum cum melioribus. **Si** autem sit de bonis temporalibus potest esse cum peccato: et sine peccato. **Ter-****

cio modo aliquis tristatur de bono alterius. in quantum ille qui accipit bonum est eo indignus. que quidem tristitia non potest oriri ex bonis honestis. ex quibus aliquis iustus efficitur sicut philosophus dicit. in rethorica. sed de diuicijs. et de talibus que possunt prouenire dignis et indignis. **Et** huiusmodi tristitia secundum eum uocatur nemesis. et pertinet ad bonos mores. **Sed** hoc ideo dicit. quia considerabat ipsa bona temporalia semel. prout possunt magna uideri non respicientibus ad eterna

Sim doctrinā fidei bona tēporalia q̄ pueniūt idignis ex iusta dei ordinacōe disponuntur ad eoz correctiōem v̄ ad eoz dānacōez. Et hmoi bona quasi nihil sūt in cōpacōe ad bona futura q̄ seruantur bonis. Et ideo hmoi tristitia prohibet̄ in sacra scriptura. Scdm illō ps̄. **N**oli emulā in malignātibz neq; zelaueris fatientes iniquitatē. Et alibi pene effusi sūt gressus mei q̄ zelauī sup̄ iniquos pacem peccatorū videns. Quāto modo aliquis tu statur de bono alicuius inq̄tum alter excedit ip̄m in bonis. a hoc pprie est inuidia: et hoc est semp̄ prauū: ut dicit Arist. in retho. Quia dolet de eo de quo est gaudendū: sc̄ de bono proximi s̄m caritatē. cui etiam directe cōtrahatur ut dicitur.

Quo aut̄ fiat inuidia v̄iale p̄ctm̄ vel mōrle notandū tercō q̄ tres ibi sūt ḡdus. Prim⁹ vbi materia. origo. a causa inuidie ē cognicō boni alieni excellentis in h̄ie vane gloriose. Talis enī faciliter timet de diminuōe sue glorie. et tristat̄ faciliter de bono proximi. vñ s̄m greḡ. xxxi. mora. Inuidia ex inani gloria nascitur. a ex ead̄ radice etiā scdm p̄m. in retho. multe sūt cāe inuidie. Pr̄o similitudo aliquoz sc̄bz

genus. cognicōez. staturā. habitū aut opimōez. **N**acō ē. q̄ ad istos tm̄ est inuidia quib; hō se vult equare vel preferre. hoc aut̄ non est nisi resp̄cū nō multum distantū. **N**ullus enī nisi insanus studet se equare et preferre in gloria h̄is q̄ multo maiores eo sūt. puta plebeus regi vel cōuerso: ideo h̄is quibus multum distat loco. vel tpe. vel statu. homo non inuidet. s̄ quibus est pp̄inquus. **N**ā cū pp̄inq̄ videantur in gloria excedere. eos nitimur excellere a ex eoz gloria qua cōnīnāz volūtate pollent tristari in cipim⁹: a sic inuidere. **S**ecūdo facilius inuidet pusillanimes q̄ oīa reputant maḡ a gloriosa q̄ nō h̄nt. **T**ercō senes facilius inuidet iuniorib; q̄s putāt possidere. q̄ ip̄i non habuerūt vel nō habēt. **C**apitur tñ inuidia sic ceterē passiōes q̄nq;.

Sicut dicit Aureolus sup̄. in. di. xxi. q. in. quasi p̄ quadā naturali inclinacōe ad passiōē inuidie. **S**ūt enī ut inquit in appetitu sc̄fitio appetibilitatis quēd fatientes in corpe reales trāsmutacōes cōsequētes oplexiones corpoz naturales. **V**nde q̄ sūt oplexiōis fr̄igide et hūide. sunt naturaliter magis inclinati ad inuidiam. ut p̄ de multis p̄eis.

mulieribus. et quibusdam hominibus
 flectomaticis. Et ratio est quod tales
 qualitates passivae sunt. ideo est in
 corpore aptitudo ad casum et de-
 pressionem propter quod in appetitu se-
 fitivo oritur pro portionalis que-
 dam aptitudo ad depressionem. et
 ad casum. ut facilius deprimatur
 et cadat ad apprehensionem boni
 alteri. **U**n sic est quod omnia alia
 quedam reputantur superiora respe-
 ctu sui. ideo timent confundi na-
 turaliter et deprehendi. **R**atione igitur
 talis complexio. quoniam quod vi-
 det bonum in aliquo statim inclinat
 tur ad invidendum. et tunc fit or-
 dinis transmutatio in corpore. puta
 quidam casus manifestus in vultu.
 et prope dicitur invidia. **E**t hoc modo
 accipiendum invidiam. scilicet per natura-
 li aptitudinem et passionem. vel etiam
 ut talis passio est primus
 motus. ut sic non est peccatum. sed pe-
 na peccati. vel peccatum largo modo
 cum sit pena peccati originalis. hec
 de aureo. **U**n **A**ugustinus. libro primo. con-
 fessio. dicit. puulum quendam collacta-
 neum suum toruo vultu aspexisse.
 et illud invidie attribuit. **V**i-
 di inquit ego et exptus sum zelam
 tem puerum. nondum loqueba-
 tur. et ituebatur pallidus ama-
 ro aspectu collactaneum suum.
Secundus gradus est quedam
 subita et non deliberata tristitia
 de bono proximi in quantum excel-
 lens est. **T**ertius est tristitia

talissimo deliberata. seu perfecta
Prima est veniale peccatum. **S**ecunda
 est mortale peccatum. **U**n **th**. ubi
 prius de utroque dicit Invidia
 ex genere suo est mortale peccatum
Benignus ei peccati consideratur et ob-
 iecto Invidia autem secundum rationem
 sui obiecti contrariatur caritati per
 quam est vita anime spiritualis. secundum
 lud. i. **J**oh. iii. nos scimus quo-
 niam translati sumus de morte ad
 vitam quam diligimus fratres. **U**trius-
 que enim obiectum est caritatis et in-
 vidie est bonum proximi secundum contra-
 rium motum. nam caritas gaudet de
 bono proximi secundum illud. i. cor. xiii.
 non gaudet super iniquitate. et gau-
 det autem veritati. Invidia autem
 de bono proximi tristatur. **U**nde
 ex suo genere vincitur pecca-
 tum mortale esse invidia. **I**do **J**ob.
 v. puulum occidit invidia. **S**ed
 nihil occidit spiritualiter nisi pec-
 catum mortale. **S**ed sicut dictum
 est super in quolibet genere peccati
 mortalis inveniuntur aliqui im-
 perfecti motus in sensualitate existe-
 tes. qui sunt peccata venialia. **S**ic in
 genere adulterii primus motus occu-
 piscantie. et in genere homicidii primus
 motus ire. **I**ta etiam in genere
 invidie inveniuntur aliqui primi
 motus: quoniam etiam in vitiis per-
 fectis qui sunt peccata venialia. **I**te **th**.
Quartus gradus invidie est peccatum
 in spiritu scilicet quod dicitur invidetia fraterne
 gratie. **U**n **th**. m. ii. di. xliii. dicitur.

Quintū

Preceptū

Inuidia duplex est quedā q̄ est de p̄speritate vel exaltacōe h̄is. Et qued̄ que est de exaltacōe gr̄e sicut q̄ multi ad deum ouertātur vel aliquid huiusmodi. Et talis inuidia solū ē p̄ccm̄ i sp̄m̄ sanctū. vñ ibidē bonauen. dicit. dupliciter p̄t aliq̄s inuidere aliene gr̄e. vno modo. q̄ ex hoc minuitur bonū p̄p̄iū. cuius p̄mo cōem appetit singulariter. a sic ē p̄ccm̄ capitale. Alio mō. q̄ visus aie sic ē dep̄uatus. ut sic nō vid; bonū in se. sic etiā nō videt bonum in alio. 7 tūc ē peccatū in sp̄m̄ sanctū. hoc autē ē i illis maxime qui vix possunt i alio videre bonū. Et ita alio modo ē capitale vitū. a alio modo p̄ccm̄ in sp̄m̄ sanctū. 7 isto modo non p̄cedit nisi ex magna corrupcōe a malitia volūtati. q̄ adeo gustū p̄uertit ut bonū fatiat aparere malū. 7 ecōuer. h̄ so. **S**ecundo p̄ncipaliter videndū est de inuidia quātū nocet. a q̄ sit detestabil' p̄p̄ nouem. Primo noc; p̄p̄rio s̄b iecto in corpe multipliciter q̄ est tristitia. **S**; tristitia sc̄d̄m̄ th̄. i. 2. q̄. xxxvij. saltem mala: multa mala facit. q̄ aḡguat aīm ut inter d̄ mot̄ corp̄is ex tior impediatur. 7 fit h̄o stupidus. 7 int̄sa tristitia p̄ oibus aie passioib; mai' nocumē

Capitulū

Quintum

tū infert corpi. vñ puer. xxv. Sicut tinea vestimēto. a vermis ligno. ita tristitia virino cet cordi. q̄ anim' gaudens etate floridā facit. sp̄s tristis exsiccat ossa. Et ec̄. xxxvij. de tristitia festinat mors. s; hoc verū est de tristitia que spem non h; annexam. Sicut contritio hab; sp̄m̄ a gaudiū de remissione a intuitu d̄ine misericordie. **S**ecundo d̄anosa ē inuidia. q̄ recipit eā h̄nti soti etate ec̄cie. p̄s. Particeps ego sū oim̄ timentū te. a custodiētū man. tua. Aug. pensent inuidi. quātū bonum sit caritas que sine labore n̄o. aliena bona nostra facit. Tercō inuidia nulli p̄cit. De nocētī notum ē. de innocētibus pat; Cū cayn inuidus abel. fratres ip̄h; ioseph eūdē. a saul dauid sine eā sint persecuti. Tales p̄iores sunt pilato. de quo math. xxvij. Scieb at q̄ p̄r inuidiam tradidissent eū. Quarto inuidia valde difficult' curatur. q̄ est velut ignis grecus q̄ i aq̄ tribulacionum ardet. 7 difficult' extinguitur. Ideo gal. v. non effitiam̄ inanis glorie cupidū. iuicē puocātes. iuicē inuidētes. sup̄ quo Cyprianus zelus iste modū non h; p̄manens iugiter sine fine cū alia finiatur scelea. Quanto q; ille

cui inuidetur crescit in successu
 meliore: tanto inuidus liuoris
 ignibus inardescit. Quinto inui-
 dia ondit hunc; pusillanimum
 a infimis rebus operatur Job. v. p.
 inuili occidit inuidia. nobiles
 sunt coicatu ut patet in huius; in le-
 one. In aquila Ecorio igno-
 biles sunt inuidi. Sexto signum
 est per quod demon suos agno-
 scit Sicut caritas ecorio Jo-
 han. xiiij. In hoc agnoscunt quod
 mei estis discipuli si dilectionem
 habueritis ad inuicem. Septimo
 socii sunt dyaboli in lucro a in da-
 no. quod quoniam dyabolus lucratur a
 male succedit homini: inuidus
 hoc lucrum suum putat a ecorio
 so. Vnde cum sim tulum Amicorum
 sit idem velle a nolle: patet appo-
 tum. Octavo perditores plerumque
 efficiuntur. per. xiiij. ne co-
 medas cum hunc inuidus: a ne desi-
 deres cibum eius. quoniam in similitudine
 arioli a coiectoris estimat quod
 ignorat. Comede a bibe dicet
 tibi. a mens eius non est tecum.
 Nono inuidus grauissima aie infir-
 mitate tenetur. gustum ei aie
 a deo infectum habet: ut bonum inimici
 putet malum. a ecorio per sa. v.
 De quod dicitis bonum malum a
 malum bonum. ponentes tene-
 bras lucem et lucem tenebras
 ponentes amaram in dulcem a dul-
 ce in amaram. Tercio principa-
 liter de remediis inuidie nota

dum quod contra eam valet quicquid. Pri-
 mo ut homo ponat dilectionem: ea bonum
 quod potest similes a multis habere. a a fin-
 gulis plene. Sic est predicatio. Eu-
 caistie corio. dei super omnia dilectio.
 a regnum celorum. Vnde greg. Qui
 facit inuidie carere desiderat.
 illam hereditatem appetat quam nu-
 merus possidetium non agustat vir-
 em iustus per hoc quod in terris nihil
 appetit: aliis perfectibus inuide-
 re nescit. Secundo inspicere de-
 bemus quantum fratermitatibus in-
 gunt omnes ei proximus est frater na-
 turalis a quorum omnium vnus fuit pater
 adam. multi sunt fratres nostri spua-
 les. Quorum omnium vnus pater cri-
 stus est. a mater vnica virgo beatissima
 maria. Sic a mater vnica sancta ecclesia
 Sumus ei membra vnus corporis
 ecclesie. i. cor. xii. Si quid patitur
 vnus membrum: compatitur cetera
 membra. Tercio contra inuidiam va-
 let eradicatio proprie superbie quod
 ex ea oritur. Vnde dea. contra super-
 biam vel manentem gloriam valet etiam
 hic. Quarto valet contra inuidiam
 meditatio multiplicis damni quod
 ex ea potest ut in secundo membro
 patuit Sic ei grecus ignis are-
 na a aceto solus extinguitur sic inui-
 dia a desideratione infructuosa stat
 que habet a amaritudine. a consump-
 tione virum. potest extingui. Quinto
 valet contra inuidiam exercitium in
 operibus misericordie circa proximos
 vel inimicos. vnde prouer. xxv.

Si esuriet inimicus tuus cibum illi. si sitierit: potum da illi. prunas ei congregabis super caput eius. et dominus reddet tibi misericordiam eius directe oppositum inuidie. quia per ordolet de misericordia proximi. postea vero de felicitate proximi. unde de misericordia dicitur cor. xi. quod confirmat a ego non infirmor de inuidia vero Iude Joha. xii. quod iudas murmuravit de effusione vnguenti super caput ihesu. **¶** Ca. vi.

Hunc de filiabus inuidie differendum est. Primo quod occasiones sunt huiusmodi cordis palati. Secundo de odio in speciali quod sit. et de eius appetitibus. Tertio an peccatores se odio habeant. **¶** Quintum ad primum notandum secundum thomam. 2. 2. q. xxxvi. Et secundum gregorium. xxxi. mora. Quibus sunt filie que ex inuidia oriri possunt. videlicet susurrius. detractionis. exultatio in aduersis. afflictio in prosperis proximi et odium. Quod sic patet. nam in conatu inuidie est aliquid tantum principium. et aliquid terminum. Principium quidem est. ut aliquis diminuat gloriam alterius vel occulto. et sic est susurratio. vel manifeste. et sic est detractionis. medium autem est. quod aliquis intendat diminuire gloriam alterius: aut potest et sic est exultatio in aduersis. Aut non potest. et sic est afflictio in prosperis. Terminum autem est in ipso

odio. Quia sic bonum delectans causat amorem. ita tristitia odium. **¶** Quo ad secundum sciendum bonum quod differunt. ira. inuidia. et odium. secundum thomam. 2. 2. q. ceterima quinque. gesima octava. Ira enim est per quam appetimus malum proximi secundum quamdam mensuram. puta scilicet habet rationem; videlicet odium autem est per quod desideratur malum proximi absolute. Et ira est interius causa odii. quia per hoc quod aliquis appetit malum vindicte sub ratione iusti. et cum hoc frequenter facit. puniatur ad appetitum mali absolute in proximum quod est odium. Inuidia vero est tristitia de bono alieno. unde sicut tristitie oppositur gaudium: sic odium amori. et causatur odium tantum ex ira. quod ex inuidia. sed directum ex inuidia. quia ex eo quod quis tristatur de bono proximi: statim displicentiam seu odium facilliter capit. **¶** Dubitatur primo utrum deus possit odiri ab aliquo. secundum thomam. ibi dicitur. deus potest dupliciter ab homine apprehendi. uno modo secundum seipsum. puta cum per eentiam videtur. Alio modo secundum effectus. scilicet cum inuisibilia dei per ea que facta sunt intellectu conspiciuntur. deus per eentiam suam est summa bonitas. quam nullus potest odio habere. sic videtur quia sic non habet nisi rationem diligibilis non odibilis. quia ibi nihil mali apparet intellectui.